

EERSTE RECONSTRUCTIEMAQUETTE PETER VAN DEN HOEK

De herontdekking van Randenbroek

Op verzoek van Museum Flehite is een huis met tuin nagebouwd dat twee euwen geleden is verdwenen. Het was een spannende zoektocht.

door **COR VAN DEN BRABER**

Het 'atelier' van Peter van den Hoek in zijn woonkamer telt nauwelijks een vierkante meter. Het is deze plek waar de maquettes werden gemaakt van onder meer de kastelen De Haar, Sypenstein, Amerongen, het Oude Loo en Groeneveld. Ook Amersfoort deelt in de belangstelling en de inzet van Peter. Enkele muurhuizen, Mariënhof, het Sint-Pietersgasthuis en de Koppelpoort ontstonden op dezelfde plaats. Sinds enige tijd is een model van de Sint-Joriskerk aan deze reeks toegevoegd. Deze stond eerst in de kerk zelf, maar nu mag Museum Flehite dit kunststuk herbergen. In de zaal met de stadsmaquette en het grote *Gezicht op Amersfoort* van Withoos trekt hij de volle aandacht van de museumbezoekers.

BETROUWBAAR

De maquettes van Van den Hoek munten uit door betrouwbaarheid. Ze sluiten bovendien nauwkeurig aan bij de oorspronkelijke materialen, zowel de kleuren als de stofuitdrukking. Metselwerk wordt gesuggereerd door op elkaar gelijmd fineer. Dakpannen worden stuk voor stuk gemaakt uit dun lood en, eveneens, stuk voor stuk op de daken gelegd. Er waren vijf (!) jaren nodig voor de Sint-Joriskerk, met inbegrip van de omringende bebouwing aan de Hof, de Langestraat en de Groenmarkt. Daarbij

ging er bijna geen dag voorbij of er werd wel 'getimmerd' en 'gemetseld', op een schaal van 1:75. Wanneer men het zuidelijke portaal aan de Hof, de traceringen van de vensters en al die andere minuscule details bekijkt, ontstaat er een gevoel van bewondering.

UITDAGING

Het is dan ook te begrijpen dat Museum Flehite (zij het met enige schroom) Peter polste voor het maken van een andere maquette, namelijk één van het huis met de tuin van Randenbroek. Toen vorig jaar bekend werd dat 2012 zou worden uitgeroepen tot Jaar van de Historische Buitenplaats, stond al bij voorbaat vast dat er een tentoonstelling moest komen en dat Randenbroek een be-

langrijke plaats zou innemen. Na enkele overwegingen werd besloten een poging te doen om juist het Randenbroek kort na de tijd van Jacob van Campen (1595-1657) te reconstrueren. De beroemde bouwmeester heeft er immers gewoond van ongeveer 1630 tot zijn dood. Hij werd vooral bekend door zijn ontwerp van het Paleis op de Dam, toen het stadhuis. Van Campen was een rijk man. Hij verkeerde met belangrijke en invloedrijke mensen, die ook meermalen bij hem op zijn buitenplaats logeerden (zie p. 4). Echter, uit die periode is aan het tegenwoordige gebouw niets meer te herkennen.

Na de verwoestingen van 1629 moest Van Campen een nieuw huis bouwen. Het werd een vierkant hoofdgebouw van twee lagen en een kap, met aan de noordoostkant een lagere zijleugel. Aan de voorzijde, de noordwestkant, kwamen bijgebouwen en stallen aan een ommuurde voorhof, een *binnenpleyn*. De achterkant werd ingenomen door een *blomhof*.

TEKENINGEN EN PLATTEGRONDEN

Een tekening van Louis Philippe Serrurier uit de vroege 18e eeuw (ook te zien op de tentoonstelling) maakt veel duidelijk over de hof aan de voorzijde. De afbeelding laat van links naar rechts een koetshuis, de hofmuur met de inrijpoort en het huis Randenbroek zien. Van dat laatste ogen de verhoudingen en de plaatsing van de muuropeningen redelijk overtuigend. Vooral aan de hand van deze tekeningen zijn de gebouwen gereconstrueerd. Er van uitgaande dat er sinds Jacob van Campen weinig ingrijpende dingen zijn gebeurd.

Wat betreft de ruimte rond de gebouwen, geven in het bijzonder de 17de-eeuwse plattegronden van Archief Eemland een goede indruk. Uit de periode daarvoor is een plattegrond van Randenbroek beschikbaar waarop landmeter Pieter Coenenz in 1562 een (onduidelijke) bebouwing weergeeft waarbij onder meer een drietal hooibergen is te onderscheiden (zie p. 22). De gronden in de nabijheid lijken akkers te zijn. Een kaart van omstreeks 1680 geeft pas enige stelligheid over de tuinen van het buiten. Deze plattegrond werd gemaakt in opdracht van Nicolaas Heerman. Hij was een van de erfgenamen van Van Campen. De kaart is voorzien van bijschriften die gaan over de situering, de afmetingen en de inrichting van het landgoed.

De binnenplaats op een tekening van Louis Philippe Serrurier, 1729 (*Het Utrechts Archief*).

Herman Folmer heeft een kleine kartonnen bouwplaat gemaakt van het huidige Randenbroek. Deze is te koop in de museumwinkel voor € 8,95.

LITERATUUR

■ W.J.van Hoorn, *Een hofstede genaamd Randenbroek* (Amersfoort 1991).

Cor van den Braber is oud-hoofd Monumentenzorg van de gemeente Amersfoort.

KEUZES MAKEN

Vooral over het laatste aspect zijn de gedetailleerde vermeldingen voor het maken van het tuingedeelte van de maquette van belang gebleken. Zo wordt gesproken over een toegangslaan met volwassen eikenbomen. Op het landgoed blijkt ook een berg te zijn van waaraf men 'wel drie uren ver siet'. Op het voorplein staan tegen het einde van de 17de eeuw 'ouwe eeckebomen'. Over de blomhof achter het huis wordt gezegd dat de middenpartij bestond uit een vijver met een fontein van zestien stralen, die door een natuurlijke bron werd gevoed. Het geheel was 'aardig beplant' en omgeven door een haag van hulst. Er was ook een vijver waarvan de keuken het water betrok. Verder komen op de tekening een jonge boomgaard met zestig verschillende soorten appel en vijftig perensoorten ter sprake, evenals kersen en bijzondere druiven.

De maquettemaker heeft uit deze gegevens een keuze moeten maken, in overleg met landschapsarchitect Willem Oxener van de gemeente Amersfoort. Zo is de vorm van de vijvers in de blomhof overgenomen van de tekening. De meanderachtige beplanting in de vierkante vakken is vertaald in lage buxusheggetjes op gravel. Deze sluiten aan bij de formele en symmetrische barok van die tijd. Tegen de *taluds* is ruimte gevonden voor de wijnstokken, omgeven door een weer op niveau verkerend wandelpad met fruitbomen.

WIJZIGINGEN

Het karakter van het 17de-eeuwse Randenbroek is ver verwijderd van het tegenwoordige landgoed (zie p. 4). Van alle wijzigingen nadien is op de maquette vanzelfsprekend niets terug te vinden.